

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนชาวไทย

Factors Affecting the Political Attentiveness of Thai Youths

ณฐมน หมวกฉิม (Nathamon Muakchim)

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์

(Faculty of Political Science and Public Administration, Rajapark Institute)

Email: lux-nitta@hotmail.com

Received January 22, 2021; Revised February 24, 2021; Accepted February 25, 2021

Abstract

This documentary research aimed to study factors affecting the political attentiveness of Thai youths to lay the foundation for strengthening democracy. Based on the related theories and document review, factors affecting the political attentiveness were comprised of 5 aspects which were 1) to hear the political news through social media, 2) to allow Thai youths to get involved in politics directly 3) to attend all political activities and events, 4) to vote or elect for an office, position, or membership locally and nationally, and other legislative draft referendum which directly affect to people 5) to raise the awareness of the democratic civic as this is a key to cultivate and transform Thai youths to be the democratic civic.

Keywords: Political Attentiveness; Democracy; Youth

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนไทยเพื่อส่งเสริมการบูรณาการความเป็นระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง จากการทบทวนเอกสาร งานวิจัย และทำการวิเคราะห์จากบทความต่าง ๆ เราสามารถวิเคราะห์ประเด็นที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองได้ 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้ คือ 1) การรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 2) การเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง 3) การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง 4) การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และการออกเสียงประชามติร่างกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง 5) การปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในสังคมประชาธิปไตย หัวใจสำคัญคือการเปลี่ยนหรือปลูกฝังทัศนคติให้เยาวชนและประชาชนเห็นว่าตนเป็นพลเมืองของสังคมไทย

คำสำคัญ: การตื่นตัวทางการเมือง; ประชาธิปไตย; เยาวชน

บทนำ

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในแต่ละประเทศ สามารถบ่งบอกได้ถึงระบอบประชาธิปไตยจะพัฒนาไปในทิศทางก้าวหน้าหรือย่ำแย่เพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของประชาชนของแต่ละประเทศ ที่จะเข้าใจสาระสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าของประชาธิปไตย รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดจากการมีจิตสำนึกทางการเมือง และการตื่นตัวทางการเมืองเป็นลำดับแรกก่อน การตื่นตัวทางการเมืองไม่เพียงแต่เป็นวิธีการในการพัฒนาทางการเมืองเท่านั้น แต่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นที่น่าพอใจและสอดคล้องกับประชาธิปไตยสมัยใหม่ (Wattana Sengphairogh, 2012) ประชาชนเป็นผู้แสดงออกทางการเมืองมากกว่าที่จะเป็นผู้ชมทางการเมือง ดังนั้น การตื่นตัวทางการเมือง ต้องมีลักษณะที่ต่อเนื่องและมีความเป็นเหตุเป็นผล อันเกิดจากจิตสำนึกของประชาชนที่เข้าใจสภาพการเมืองอย่างถูกต้องเหมาะสม

การตื่นตัวทางการเมืองที่ผ่านมาพบว่า เกิดจากการปลุกเร้าหรือปลุกกระดมให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง เพื่อตอบสนองความต้องการผลประโยชน์ทางการเมือง ให้กับกลุ่มการเมืองบางกลุ่มมากกว่าที่จะเกิดจากการสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้หันมาตื่นตัวสนใจกับปัญหาบ้านเมืองโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตื่นตัวในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้น ยังมีผลต่อการตัดสินใจในนโยบายรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลได้รู้ถึงความต้องการของประชาชนผ่านข้อเรียกร้องและข้อเสนอที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชน การตื่นตัวทางการเมืองที่ดีต้องคำนึงถึงความเหมาะสม คือ ไม่เป็นการตื่นตัวไปตามกระแสจนเกินไป จนทำให้กลายเป็นการปลุกกระดมทางการเมืองและก่อให้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองของประเทศชาติ ซึ่งพบเห็นได้ในหลายเหตุการณ์ที่ผ่านมา การตื่นตัวทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ประชาธิปไตยเกิดความเข้มแข็งได้หากดำเนินการอย่างมีขอบเขตที่เหมาะสมเป็นไปตามกฎกติกาที่ร่วมกันกำหนดไว้ แต่หากการตื่นตัวทางการเมืองมีสูงเกินไป จนไม่อยู่ในกรอบกติกาและรัฐบาลไม่สามารถตอบสนองได้ทั้งหมดอาจจะนำไปสู่ความไร้ระเบียบของระบอบประชาธิปไตยได้ในที่สุด (ThaiPublica, 2014)

การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 นำโดย พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ยึดอำนาจรัฐบาลรักษาการ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2557 นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหาร โค่นรัฐบาลรักษาการ นายนิวัฒน์ อ่างบุญทรงไพศาล นับเป็นรัฐประหารครั้งที่ 13 ในประวัติศาสตร์ไทย การชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทย ให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) เป็นต้น (Kanjira Wijitwatcharak, 2020)

การทำรัฐประหารที่ผ่านมา ได้มีนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์หลายท่าน อาทิ Likhit Dhiravegin (2015) มองว่า วิกฤติการณ์ทางการเมือง 2 ครั้งที่ผ่านมาได้ทำให้เห็นมิติพัฒนาการเมืองเชิงบวก ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองมาก อย่างน้อยได้เข้ามาตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ต่างกับอดีตที่ผ่านมา ประชาชนมีความรู้สึกว่าการบริหารราชการแผ่นดินเป็นหน้าที่ของรัฐบาลแต่เพียงฝ่ายเดียว ทำนองเดียวกัน Kasian Tejapira (2015) เห็นว่าประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองอย่างต่อเนื่องและต้องการเข้ามาตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล ซึ่งบทความนี้จะชี้ให้เห็นนัยสำคัญที่น่าสนใจ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อ “ความเหมาะสมและความพอดีของ” การตื่นตัวทางการเมือง หากมีน้อยเกินไปหรือไม่มีเลยก็จะกลายเป็นความเฉื่อยชาทางการเมือง ซึ่งไม่เป็น

ผลดีต่อการพัฒนาประชาธิปไตยสมัยใหม่ ในทางกลับกันการตื่นตัวทางการเมืองหากมีมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงขอบเขตกฎกติกาของสังคมก็จะกลายเป็นความวุ่นวายของบ้านเมืองไปได้

การออกมาชุมนุมเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยของนักเรียน นักศึกษา เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2563 กล่าวได้ว่าเป็นการแสดงออกทางการเมืองครั้งสำคัญทางประวัติศาสตร์ ที่เด่นชัดอีกครั้งหนึ่งของเยาวชนคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ เนื่องจากหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 พลังของนักศึกษาในการขับไล่สังคมนิยมได้เงียบหายไปเป็นเวลายาวนาน ไม่น้อยกว่า 40 ปี การออกมาชุมนุมในครั้งนี้ นับเป็นการแสดงบทบาทของการกลับมาชี้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมและการเมืองอีกครั้งหนึ่ง อันเกินความคาดหมายของหน่วยงานฝ่ายความมั่นคงและรัฐบาล เนื่องจากมีการออกมาแสดงพลังจำนวนมากแน่นขนัดบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และถนนราชดำเนิน

การออกมาแสดงพลังทางการเมืองในครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงการมีพัฒนาการความคิดทางการเมืองแบบก้าวกระโดด กล่าวคือจากเดิมที่เคยถูกปรามาสว่า ขบวนการเยาวชนคนหนุ่มสาวไม่มีพลังใด ๆ ในการเปลี่ยนแปลงสังคม มีความคิดเฉยชาไม่สนใจเรื่องการเมือง มุ่งสนใจแต่เรื่องความสุขสำราญส่วนตัว หรือสนใจแต่กิจกรรมบันเทิง และเก็บตัวอยู่ภายในแต่ละสถาบันการศึกษาของตนเอง มาในวันนี้พวกเขาได้ฟื้นตัวก้าวล้ำไปสู่การมีแนวคิดแบบ “เสรีนิยมใหม่” ซึ่งคนรุ่นเก่าอย่างเบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomer Generation หรือ Gen-B) คือคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2489-2507 ยุคสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 บ้านเมืองสงบหลังจากสงคราม ทุกคนที่มีชีวิตรอดต้องเร่งกลับมาฟื้นฟูให้ประเทศกลับมาแข็งแรงอีกครั้ง แต่เนื่องจากได้สูญเสียจำนวนประชากรจากการทำสงคราม คนในยุคนี้อาจมีค่านิยมว่าต้องมีทายาทหรือลูกหลานมาก ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนแรงงานมาช่วยกันพัฒนาประเทศ ปัจจุบันคน Gen-B คือคนมีอายุประมาณ 60 ขึ้นไป ลักษณะนิสัยจะเป็นคนจริงจัง เคร่งครัดเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นเจ้าคนนายคน ชีวิตทุ่มเทให้กับการทำงาน มีความอดทนสูง ประหยัดอดออม ซึ่งมักถูกจัดเป็นพวก “อนุรักษ์นิยม” และรุ่น Generation X หรือ Gen-X คือ คนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2508-2522 สำหรับคน Gen-X นั้นมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า Yuppie หรือ Young Urban Professionals หมายถึง คนที่เกิดมาในยุคมั่งคั่ง ใช้ชีวิตอย่างสุขสบาย เติบโตมากับการพัฒนาของวิดีโอเกม คอมพิวเตอร์ สไตส์เพลงแบบฮิปฮอป และเป็นยุคที่มีการให้ควบคุมอัตราการเกิดของประชากร เนื่องจากค่านิยมยุคเบบี้บูมเมอร์ส่งผลให้มีเด็กเกิดมากเกินไป ปัญหาตามมาก็คือเรื่องของทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร ปัจจุบันคนยุค Gen-X เป็นคนวัยทำงาน มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป พฤติกรรมและลักษณะนิสัยของคนกลุ่มนี้ที่เด่นชัดคือชอบอะไรง่าย ๆ ไม่ต้องเป็นทางการ มีแนวคิดสร้างความสมดุลในเรื่องงานและครอบครัว คือทำงานตามหน้าที่ ไม่บ้างาน ไม่ทุ่มเท ทำทุกอย่างได้เพียงลำพัง ไม่พึ่งพาใคร เป็นตัวของตัวเองสูง มีความคิดเปิดกว้าง สร้างสรรค์

อย่างไรก็ตามหลายคนใน Gen-X มีแนวโน้มที่จะต่อต้านสังคม ไม่ได้เชื่อเรื่องศาสนา และไม่ยึดขนบธรรมเนียมประเพณี ทั้งยังเป็นคนที่มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวกับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป เช่น มองว่าการอยู่ก่อนแต่ง การหย่าร้างก็เป็นเรื่องปกติ เช่นเดียวกับเรื่องเพศที่ 3 ซึ่งต่างจากกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ ที่มองเรื่องพวกนี้เป็นเรื่องผิดจารีตประเพณี ดังนั้น ซึ่งผู้ใหญ่ในรุ่นเบบี้บูมเมอร์ และรุ่นเจนเอ็กซ์ (Gen-X) โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีหัวทางอนุรักษ์นิยมยากที่จะเข้าใจแนวความคิด ความต้องการ หรือการให้คุณค่ากับเรื่องอะไร รวมถึงความรู้สึกเป็นอิสระของพวกเขาได้ และพลังของเยาวชนเหล่านี้จะก่อตัวมากขึ้นเรื่อย ๆ หากความรู้สึกยึดอัดและความไม่พอใจที่มีต่อรัฐบาล ซึ่งสั่งสมมายาวนานไม่ได้รับการตอบสนอง หรือไม่ได้รับการแก้ไขจากผู้มีอำนาจรัฐ การออกมาประท้วงของเยาวชนในครั้งนี้ ยังได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเสื่อมศรัทธาที่มีต่อรัฐบาลอย่างรุนแรง และความเสื่อมศรัทธานี้ได้แพร่ขยายออกไปในวงกว้างทั่วประเทศ โดยผ่านสื่อโซเชียลมีเดียอันเป็นอาวุธที่ทรงพลังของพวกเขา

แนวคิดเรื่องการตื่นตัวทางการเมือง

“ความตื่นตัวทางการเมือง” เริ่มถูกนำมาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัด ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากถือว่าการตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยที่มีรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยสามารถผลักดันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือ “อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จะเกิดขึ้นได้ต้องมีกรอบเรื่องความรู้ ค่านิยม และวัฒนธรรมทางการเมือง ตั้งแต่ในครอบครัว สถาบันการศึกษา จนถึงสังคม” (Wattana Sengphairogh, 2012)

อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Likhit Dhiravegin, 2006) ประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมทางการเมืองที่ว่า

1. ตนเป็นบุคคลที่มีสิทธิเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีสิทธิที่จะดำรงตนภายใต้กรอบของกฎหมายของบ้านเมือง ไม่มีใครจะมาแสดงอำนาจบาตรใหญ่กับตนได้
2. ตนเป็นบุคคลที่มีความเสมอภาคในทางการเมืองและความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมายกับผู้ร่วมชาติ การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุความแตกต่างทางศาสนา เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ตนจะไม่ยอมให้เกิดขึ้น
3. สิทธิเสรีภาพของตนในฐานะประชาชนได้ถูกรับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญ ตนมีสิทธิที่จะทวงสิทธิ์ดังกล่าวถ้าถูกละเมิดโดยใครก็ตาม
4. ตนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น มีสิทธิที่จะประท้วงคัดค้านการกระทำอันใดก็ตามที่มาจากหน่วยราชการหรือรัฐบาล ที่มีต่อสิทธิขั้นมูลฐานของตนในฐานะที่เป็นประชาชนผู้เสียภาษี
5. ตนมีสิทธิทางการเมืองที่จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง เลือกผู้ที่จะเป็นผู้แทนของตนในรัฐสภา มีสิทธิในการที่จะกำหนดว่าต้องการให้ใครทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร
6. มีความเชื่อมั่นว่าทุกอย่างในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นสามารถจะทำให้ดีขึ้นได้ถ้าร่วมแรงร่วมใจกัน ผลักดันให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นโดยผ่านกลไกของรัฐ และรัฐมีภาระหน้าที่ในการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนของตนที่เรียกร้องอย่างสมเหตุสมผล
7. ในฐานะเป็นประชาชนของประเทศที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น ตนมีสิทธิที่จะมีข่าวสารข้อมูล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตกลงอันใดก็ตามที่ประเทศของตนกำลังจะทำกับประเทศอื่น ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่สนธิสัญญาทางการค้า ภาษีอากร พันธมิตรในทางการเมือง พันธมิตรในการสงคราม ข้อตกลงแลกเปลี่ยนต่างๆ ซึ่งอาจจะจะมีผลบวกและผลลบ ในฐานะประชาชนจึงมีสิทธิที่จะติดตามหาข้อมูลและแสดงความคิดเห็น
8. ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนการเมือง ตนมีสิทธิที่จะได้เห็นสื่อมวลชนที่มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอข่าวที่ถูกต้อง เป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชน และสร้างมาตรฐานที่ถูกต้องและยุติธรรมให้กับสังคม
9. ในฐานะที่เป็นสมาชิกและเป็นประชาชนผู้ซึ่งมีความพร้อมในแง่คุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ตนย่อมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนฐานะจากประชาชนผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่ได้กล่าวมาแล้ว มาสู่การเป็นผู้ปฏิบัติการทางการเมืองโดยการลงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเลือกตั้งระดับชาติเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภา หรือแม้แต่การทำหน้าที่ในฝ่ายบริหาร หรือหน้าที่อื่นใดที่ตนสามารถจะกระทำได้ตามครรลองของกฎหมาย
10. ในฐานะประชาชนของชุมชนการเมือง ตนมีสิทธิที่จะเรียกร้อง คัดหวัง และต่อสู้ ให้ตนและสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งเพื่อนร่วมชาติทุกคนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยมีปัจจัยสี่ มีสิทธิเสรีภาพ

โดยประกันโดยกฎหมายและบังคับโดยกฎหมาย และมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา การประกอบอาชีพ เพื่ออยู่ฐานะของตนในทางสังคมและเศรษฐกิจให้ดีขึ้นกว่าเดิม

อาตมฉันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นเรื่องสำคัญเพราะจะมีส่วนผลักดันให้สังคมนั้น ๆ สามารถพัฒนาความตื่นตัวทางการเมือง สามารถทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่ามีสมรรถนะทางการเมือง (political efficacy) สูง และที่สำคัญที่สุดจะเป็นส่วนสำคัญที่จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องและยั่งยืนสืบต่อไป

ความตื่นตัวทางการเมืองต้องขึ้นกับตัวแปรที่สำคัญคือ (Likhit Dhiravegin, 2009)

1. วัตถุประสงค์ทางการเมืองของผู้สมัครและผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ข่าวสารข้อมูล ความรู้ และจิตสำนึกของการที่จะพยายามจรรโลงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

2. วัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม และ น้ำใจนักกีฬา โดยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการเลือกตั้ง

3. การจัดหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้น ในการ บ่มเพาะจิตสำนึกเรื่องอุดมการณ์ จริยธรรมทางการเมือง มารยาททางการเมือง กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่พึงประสงค์

อาตมฉันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic Political Self) จึงเป็นเรื่องสำคัญเพราะมีส่วนผลักดันให้สังคมนั้น ๆ สามารถพัฒนาความตื่นตัวทางการเมือง ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่ามีสมรรถนะทางการเมือง (Political Efficacy) สูง และสำคัญที่สุดเป็นส่วนที่จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ต่อเนื่องและยั่งยืนสืบต่อไป

จากการวิเคราะห์การตื่นตัวทางการเมือง

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งในประเด็นนี้มีนักวิชาการหลายท่าน อาทิ Huntington (1971); Phusit Khantikul (2010) ได้สรุปถึงประเด็นการศึกษาบริบททางการเมืองที่มุ่งแสวงหาสภาพข้อเท็จจริงในเรื่องของการตื่นตัวทางการเมือง โดยชี้ให้เห็นว่า การตื่นตัวทางการเมืองเป็นเรื่องที่ตีกรณิที่เกิเกิดขึ้นจากความรู้สึกของประชาชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกชั้นตอน ดังนี้

1. การให้ความสนใจต่อข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
2. การสนทนาปัญหาบ้านเมือง
3. การร่วมมรณรงค์หาเสียง
4. การออกไปประท้วงรัฐบาล
5. การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ประเด็นความตื่นตัวทางการเมืองเหล่านี้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อพัฒนาการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่เน้นให้ประชาชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ หรือเสมือนหนึ่งว่าเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองที่ทุกฝ่ายมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยร่วมกันอย่างแท้จริง (Rapeephorn Kanapol, Sanya Kenaphoom and Yupaporn Yupas, 2017) นอกจากนี้การประเมินว่าประเทศใดมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใดให้ดูที่ประชาชนในประเทศนั้นมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด และการแสดงออกทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด

Wisat Srimahawaro (2011) ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า เสรีภาพในการแสดงออกดังกล่าวนี้เป็นผลโดยตรงที่จะทำให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง

Wattana Sengphairogh (2012) ได้วิเคราะห์ประเด็นการตื่นตัวทางการเมือง ว่าการกล่อมเกลາทางการเมือง คือ สถาบันการศึกษา สถาบันสื่อมวลชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองและกลุ่มเพื่อนและชุมชน มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมือง รวมถึง ด้านความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เยาวชนมีการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมาก โดยด้านมีการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ด้านอาตมมันปัจเจกภาพและด้านอาตมมันทางการเมือง แบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากเช่นกัน

Thammarat Thammayarit and Chot Bodeerat (2018) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ประกอบด้วย 6 ประเด็น โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเข้าร่วมรับฟังปราศรัยทางการเมือง ส่วนใหญ่เข้าร่วมตามกระแสการเมืองที่เปิดกว้าง และมีความสนใจในนโยบายว่า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด แต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะมีการพิจารณาอย่างละเอียดด้วยตรรกะทางวิชาการมากนัก ดังนั้น การเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยทางการเมืองของประชาชน จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองในระดับหนึ่ง

2) การรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่นิยมรับฟังข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกประเภท เนื่องจากประชาชนทุกคนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลก ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสมอภาคและเลือกรับฟังรับชมในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างหลากหลาย การมีสื่อสังคมออนไลน์เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองเนื่องจากได้รับรู้ถึงข่าวสารเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละวันอย่างต่อเนื่อง

3) การสนทนาประเด็นทางการเมือง ส่วนใหญ่สนทนาประเด็นทางการเมืองในโอกาสต่างๆ ระหว่างที่ยืนรออยู่นั้นก็จะมีการสนทนาทางการเมืองกัน เรื่องที่นำมาสนทนาส่วนใหญ่เกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล นายกรัฐมนตรีทำอะไร การทำหน้าที่ในรัฐสภาเป็นอย่างไร และนอกนั้นเป็นเรื่องเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับปากท้องชีวิตความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน การสนทนาทางการเมืองส่งผลให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองอย่างมีความสำคัญ เป็นเรื่องของการตื่นตัวทางการเมืองที่ดี

4) การร่วมรณรงค์หาเสียง ประชาชนมีความนิยมต่อพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบอย่างชัดเจน เช่น ความนิยมต่อพรรคเพื่อไทย ความนิยมต่อพรรคภูมิใจไทย และความนิยมต่อพรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีความนิยมต่อกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองเสื้อเหลืองและเสื้อแดง ทั้งนี้ความนิยมทางการเมืองต่อพรรคการเมืองและกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ต่างก็มีประชาชนร่วมรณรงค์หาเสียงและเข้าร่วมในกิจกรรมทั้งสิ้น “ประชาชนส่วนใหญ่เขาเห็นว่าการร่วมรณรงค์ทางการเมืองกับพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบนั้นเป็นเรื่องที่ดี และมีความรู้สึกว่าการร่วมรณรงค์แต่ละครั้งนั้น เป็นเหมือนกับการเผยแพร่แนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างหนึ่งให้กับคนทั่วไปได้รับทราบ และเขาก็มีความเชื่อลึกๆ ว่า แนวคิดหรือนโยบายที่เขากำลังร่วมรณรงค์นั้นเป็นสิ่งที่ดียิ่งกว่าที่จะเผยแพร่”

5) การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และการออกเสียงประชามติร่างกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ประชาชนจึงตระหนักในสิทธิ์ที่

ตนเองมีอยู่และใช้สิทธิ์ผ่านการเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการตื่นตัวทางการเมืองอย่างหนึ่งที่ประชาชนต้องการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เป็นสิทธิ์ขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงแสดงออก การแสดงออกเช่นนี้หากมองในแง่ดีนับว่าเป็นการตื่นตัวทางการเมืองอย่างหนึ่ง หรือมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้รับทราบถึง การบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลในขณะนั้น หากมองในแง่ของสัญญาอนุญาตพัฒนาประชาธิปไตยเพราะประชาชนได้ใช้สิทธิ์ของตนเองและแสดงออกถึงความต้องการของกลุ่มตนเอง

ในปัจจุบันมีประเทศจำนวนมากทั่วโลก ที่ประชาชนได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวความคิด ความเชื่อ และค่านิยมทางการเมืองไปในแนวทางที่ก้าวหน้าหรือแบบใหม่มากขึ้น คือจากเดิมที่เคยมีความจงรักภักดียินยอมต่อระบบการเมือง (allegiance) แล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การกล้าตั้งคำถาม กล้าออกมาต่อสู้เรียกร้องในสิ่งที่เห็นว่าไม่ถูกต้องชอบธรรม และกล้ายืนยันในสิทธิของตนเองอย่างชัดเจน ในการแสดงออกทางการเมืองมากขึ้น (assertiveness) ขณะเดียวกันประชาชนก็เริ่มเกิดความไม่ไว้วางใจต่อผู้ปกครอง และรวมถึงสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เนื่องจากเห็นว่า ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขาได้ หรือไม่ช่วยแก้ไขปัญหาให้กับสังคมได้ และประชาชนยังกล้าที่จะออกมาเผชิญหน้ากับกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง ด้วยการเสนอข้อเรียกร้องใหม่ๆ ที่มาจากความต้องการของพวกเขา ดังเช่นกรณีที่ยาวชนของเราได้ยื่นข้อเรียกร้อง 3 ข้อ ต่อรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา คือ หนึ่ง ให้มีการยุบสภา, สอง ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และ สาม ให้หยุดคุกคามสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นต้น

นักสังคมวิทยาการเมืองเห็นว่า ผลจากการเปลี่ยนแปลงในระบบความเชื่อและค่านิยมทางการเมืองที่เป็นไปในทางก้าวหน้ามากขึ้นเช่นนี้ ในท้ายที่สุดจะทำให้ระบบประชาธิปไตยทำงานได้ดี ทั้งในแง่ของการทำให้พวกชนชั้นนำที่มีอำนาจมีความรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น และยังทำให้ระบบการเมืองการปกครองมีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเช่นกัน และในสังคมที่ประชาชนตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่ตนเองสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ สังคมที่ประชาชนเริ่มมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจมากขึ้น สังคมที่ประชาชนได้รับการศึกษาและมีข้อมูลข่าวสารมากขึ้น มีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ทั้งหมดนี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหมู่พลเมืองแบบใหม่ และยังเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบประชาธิปไตยมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่อาจหยุดยั้งได้แน่นอนในบางช่วงเวลาและสถานการณ์ กลุ่มของพลเมืองแบบใหม่นี้อาจมีการต่อสู้และปะทะกันทางความคิด กับพวกที่ต้องการรักษาสถานภาพเดิม หรือพลังอนุรักษ์นิยมบ้าง ซึ่งถือเป็นเรื่องธรรมดาที่อาจเกิดขึ้นได้ทั่วไป ดังเช่นที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยขณะนี้ จากการเข้าร่วมชุมนุมประท้วง หรือการแสดงออกโดยการเรียกร้องบนท้องถนน ในท้ายที่สุดจะทำให้ข้อเรียกร้องต่าง ๆ ของพวกเขา ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจในนโยบายของรัฐบาล หรืออาจเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวรัฐบาลได้

พฤติกรรมทางการเมืองที่มีความสำคัญตามแนวคิดในระบบประชาธิปไตย ในแง่ที่เป็นสิ่งที่ป้อนเข้าสู่ระบบการเมือง ซึ่งอาจจะเป็นในลักษณะการเรียกร้อง หรือการสนับสนุนต่อระบบที่ดำรงอยู่ Hansen (1975) ได้อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของพลเมืองสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำการเมืองได้ 2 ทางด้วยกัน คือ 1) ผู้นำการเมืองจำเป็นต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้นด้วยเกรงว่าจะถูกขับออกจากตำแหน่ง 2) สื่อสารข้อมูลให้ผู้นำได้ทราบถึงว่าพลเมืองต้องการ ในสิ่งใด สอดคล้องกับ Arnstein (1969) ที่ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของพลเมือง (Citizen Participation) ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจของประชาชนที่มีลักษณะเป็นลำดับขั้น กล่าวคือ เป็นการจัดสรรปันส่วนอำนาจเสียใหม่ (Redistribution) เพื่อที่จะทำให้ประชาชนที่ถูกกีดกันออกไปจากระบบราชการ

เศรษฐกิจและการเมืองถูกนำมาเข้ามารวมไว้ด้วยเจตนา เป็นยุทธศาสตร์ที่ทำให้คนที่ไม่ได้เข้าร่วมในการตัดสินใจ ได้รู้ข่าวสาร/ข้อเท็จจริง ทั้งในแง่ของการจัดสรรผลประโยชน์ ทรัพยากร เป้าหมาย รวมถึงนโยบาย และโครงการที่จะได้รับ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการเรียกร้องของพลเมืองที่สามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำการเมือง โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจของประชาชน ที่สามารถมีอำนาจต่อรองในการจัดสรรผลประโยชน์และทรัพยากรที่ควรจะได้รับ (Phaibul Changrien et al., 2020)

เมื่อหันมามองสถานการณ์ในเมืองไทย เราต้องไม่มองว่าเยาวชนที่ตื่นตัวทางการเมืองเหล่านี้ เป็นคนที่คิดร้ายทำลายชาติ หรือเป็นพวกไม่จงรักภักดีต่อสถาบันฯ แท้ที่จริงแล้วการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การที่เยาวชนหันมาสนใจเรื่องการเมืองนับว่าเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากการเมืองเป็นเรื่องของเราทุกคน ประเทศจะพัฒนาไปไม่ได้ถ้าเยาวชนในชาติสนใจแต่ปัญหาเรื่องผลประโยชน์ของตัวเอง และเยาวชนคนหนุ่มสาวที่ตื่นตัวสนใจการเมืองกลุ่มนี้ ในที่สุดจะกลายเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป และในการเรียนรู้ของเด็กยุคใหม่ เขาไม่จำเป็นต้องรอการบอกเล่าจากผู้ใหญ่ พวกเขาสามารถหาความรู้ได้เอง คิดเองได้ บางครั้งเขากล้าตั้งคำถามได้อย่างแหลมคมมากกว่าผู้ใหญ่บางคน ที่น่าสนใจคือ ในการต่อสู้ทางการเมืองอย่างสันติของพวกเขา เขาใช้การต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ดูขานานพร้อมไปกับการเรียกร้องประชาธิปไตย เช่น การชูสามนิ้ว การชูกระดาษเปล่า กิจกรรมวิ่งร้องเพลง และการติดริบบิ้นสีขาว ฯลฯ ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นว่า พวกเขาพยายามปลดแอกจากการที่ต้องตกอยู่ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมมายาวนาน อันเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองหรือระบบที่ไม่เคยเปิดโอกาสหรือปิดกั้นไม่ไห้เขาได้พูดหรือแสดงออกมาก่อน และในการต่อสู้ทางการเมืองก็ไม่จำเป็นต้องมีแกนนำที่ผูกขาดตลอดกาล ไม่จำเป็นต้องมีแม่ยก แต่ใช้การระดมการสื่อสารสมัยใหม่ในการติดต่อกับสมาชิก

รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยและในฐานะผู้ปกครอง ต้องมีความเข้าใจถึงพลังวัตรหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองเช่นนี้ เพื่อให้การบริหารบ้านเมืองเป็นไปด้วยดี หากผู้มีอำนาจยังขาดความรู้และความเข้าใจ และหันมาใช้กำลังความรุนแรงหรือใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องชอบธรรม เข้าจัดการกับกลุ่มเยาวชนคนหนุ่มสาวเหล่านี้ นอกจากเป็นการทำลายเมล็ดพันธุ์ประชาธิปไตยที่สร้างสรรค์แล้ว ยังอาจทำให้ปัญหาบานปลายเกิดขึ้นได้ (Pomamarin Promkerd, 2020)

บทวิเคราะห์

การตื่นตัวทางการเมือง ทุกประเด็นไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมการสนทนาประเด็นทางการเมือง การร่วมรณรงค์หาเสียง การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองนั้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากโครงสร้างทางการเมืองที่สภาพแวดล้อมและโครงสร้างทางการเมืองที่มีผลต่อการเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง รัฐบาลต้องเปิดโอกาสให้มีการกิจกรรมทางการเมือง เพราะกิจกรรมทางการเมืองคือ เวทีในการอบรมกล่อมเกลางานทางการเมืองที่สำคัญและมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับฐานรากที่จะช่วยพยุงประชาธิปไตยในระดับประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ประชาธิปไตยจะมีความเข้มแข็งได้ก็ต่อเมื่อประชาชนทุกฝ่ายต้องร่วมกันสร้างขึ้นมาและต้องเริ่มจากประชาธิปไตยในระดับฐานรากก่อน หากประชาธิปไตยมีความเข้มแข็งจากฐานรากแล้ว จะเป็นเกราะป้องกันความเข้มแข็งของประชาธิปไตย

ดังนั้นการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ต้องพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตย พัฒนาให้สังคมปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย และจะต้องกำหนดโครงสร้างทางการเมือง การปกครองให้เป็นไปตามปรัชญาและหลักการ ประชาธิปไตยอย่างครบถ้วน รวมทั้งต้องเสริมสร้าง

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง แบบแผน ทักษะคิดและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองและองค์การการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการหล่อหลอม ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ ถ่ายทอดสืบเนื่องกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการพัฒนาทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย จะต้องเริ่มต้นด้วยระบบการเมืองที่จะส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ระบบการเมืองต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุม ดูแล กำกับ ตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ระบบการเมืองดังกล่าวจึงจะถือว่าเป็น “ระบอบประชาธิปไตย” อย่างแท้จริง พร้อมกันนี้ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนคติและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อเป็นการช่วยให้รัฐบาลมีความรอบคอบในการบริหารประเทศและสอดคล้องตรงกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการควบคุมการบริหารประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมเป็นสังคมเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรม เกิดจากการพัฒนาการศึกษา การขยายตัวของสื่อมวลชน โดยเฉพาะความเจริญด้านเทคโนโลยีนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญ คือ “ความตื่นตัวทางการเมือง” (Political consciousness) โดยที่รัฐธรรมนูญในประเทศของเราได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งโดยมีกฎหมายเลือกตั้ง และการจัดตั้งพรรคการเมือง ประชาชนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น แสดงประชามติวิจารณ์ คัดค้าน หรือต่อสู้เพื่อความถูกต้อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอันเกิดความตื่นตัวทางการเมือง เป็นผลโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ ค่านิยม ของประชาชนจึงทำให้เกิดการพัฒนาดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาการเมือง (Political development) โดยมีระบบและกระบวนการที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง มากกว่าแต่ก่อน ประชาชนให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพราะผู้ที่ได้รับประโยชน์คือประชาชนเอง ดังนั้นประชาชนจึงหันมาสนใจมากขึ้น

2) การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economies development) จากเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมของประเทศชาติ คือ “การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ” ยุคไอที เจริญรุ่งเรือง ทำให้มีการติดต่อกันอย่างรวดเร็ว การซื้อขายสะดวกคล่องตัวขึ้น เกิดการซื้อขายออนไลน์จำนวนมาก ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

3) เปิดโอกาสให้มีการขยับชั้นทางสังคม (Social mobilization) ด้วยการเข้าถึงการศึกษาและโอกาสการว่าจ้างแรงงานด้วยความเสมอภาค ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้มากขึ้น

4) ประชาชนมีความคิดมีเหตุผล แบบวิทยาศาสตร์ทันสมัย (Psychological modernity) ไม่หลงมกมาย

5) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้แก่ มีการศึกษาดี มีรายได้เพียงพอ และโครงสร้างประชากรที่มีอายุอยู่ระหว่างช่วงวัยทำงาน คือ ระหว่างอายุ 18-60 ปี สุขภาพร่างกายแข็งแรง

“การพัฒนาการเมือง” นับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ แต่ก่อนจะพัฒนาประเทศชาติต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาจากประชาชนก่อน คือ การปลูกฝังเจตคติที่ดีรวมทั้งการมีคุณธรรมทางการเมือง โดยเน้นรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมี 4 คุณลักษณะ คือ

1) มีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง (Elected government) 2) มีการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน (rights and freedom) 3) มีการเปิดโอกาสให้ประชากรมีส่วนร่วมพัฒนาทางการเมือง (Participation) 4) ยึดหลักนิติธรรม (the rule of law)

“ความสำเร็จ” ของการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ต้องคำนึงถึงตัวแปรที่สำคัญ 3 ตัวแปร คือ 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจ (Socio economic condition) 2) โครงสร้างและกระบวนการ (Structure and Process) 3) วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย (Democratic political culture)

ในปัจจุบัน “เยาวชนไทย” และ “คนไทยรุ่นใหม่” มีต้นตอทางการเมืองสูงกระแสคลื่นโลกาภิวัตน์ ทำให้ได้เกิดการพัฒนา

1. คนไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ รู้หลากหลาย เช่น ด้านภาษา เทคโนโลยีต่าง ๆ เพราะในยุคโลกาภิวัตน์มีการติดต่อข้ามพรมแดน ดังนั้น ภาษาอังกฤษถือว่าเป็นภาษาสากลในการเจรจา อีกทั้งการหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต และคนรุ่นใหม่จะต้องแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

2. เยาวชนไทยและคนไทย ต้องมีระบบการคิดที่มีเหตุผล มีศรัทธาในศาสนา ไม่หลงงมงาย มีความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม มีศีลธรรม มีความเมตตา กรุณา

3. เยาวชนไทยและคนไทย ต้องผดุงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ อนุรักษ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงาม ประพฤติปฏิบัติตัวเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

4. เยาวชนไทยและคนไทย ต้องศึกษาหาความรู้วิชาการและในทักษะต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปประกอบอาชีพที่สุจริต

5. เยาวชนไทยและคนไทย ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว อบรมเลี้ยงดูลูกหลานให้เป็นพลเมืองดีของชาติ เพราะครอบครัวเป็นที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาสังคมโดยรวม

6. เยาวชนไทยและคนไทย ต้องมีความรักชาติ มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

7. เยาวชนไทยและคนไทย ต้องเชื่อมั่นในความเป็นคนไทยที่มีความเคารพตนเอง มีเกียรติและศักดิ์ศรี ความเป็นประชาธิปไตย มีความกล้าหาญต่อสู้เพื่อความถูกต้อง จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประกอบคุณความดี เพื่อประเทศชาติบ้านเมือง

โดยสรุป “สภาพสังคมและเศรษฐกิจ” เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเมือง เพราะมีผลกระทบต่อประโยชน์สุขของ “ประชาชน” โดยตรงนั้นอีกทั้ง “วัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย” ก็เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันเกิดจากการกล่อมเกลาริเริ่มรู้จากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันกลุ่มเพื่อนและสังคม รวมถึงสถาบันสื่อมวลชน มีผลต่อการปลุกกระแสให้เกิดเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง

บทสรุป

จากการศึกษา ด้านความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ด้านพฤติกรรมมีส่วนร่วม ตัวชี้วัดในการวัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตย โดยเน้นความตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความมั่นคงของระบบประชาธิปไตย พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความตื่นตัวทางการเมือง 5 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่เข้าร่วมตามกระแสการเมืองที่เปิดกว้างและมีความสนใจนโยบายว่า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด ประชาชนส่วนใหญ่นิยมรับฟังข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกประเภท เนื่องจากประชาชนทุกคนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัยสามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลก รับฟังข้อมูล

ข่าวสารทางการเมืองจึงเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสมอภาคและเลือกรับฟังรับชมในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างหลากหลายจากทุกแหล่งข้อมูลข่าวสาร เช่น ในสถานการณ์วิกฤตจากเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด 19) รัฐบาลได้มีมาตรการแก้ไข เยียวยาหลายอย่าง รวมถึงการควบคุมป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนาเพื่อไม่ให้แพร่ระบาด อีกทั้งทางรัฐบาลก็ยังมีการชี้แจงข่าวสารออกมาเป็นระยะ ๆ ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว และให้ความร่วมมือในการดำเนินการ นี้แสดงให้เห็นถึงการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองโดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์

2. การเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูล รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาโดยเริ่มต้นจากชุมชนของตนเองก่อน ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารในหน่วยงานราชการ เกิดความรับผิดชอบ และห่วงหาพันต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด การเรียนรู้ความเป็นพลเมืองไม่สามารถทำให้เกิดได้จริงในห้องเรียน หากแต่ต้องเป็นเรื่องของการมีประสบการณ์จริง

3. การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การร่วมรณรงค์หาเสียง การตื่นตัวทางการเมืองจากการร่วมรณรงค์หาเสียงและเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองต่าง ๆ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการร่วมรณรงค์ทางการเมืองเป็นเรื่องที่ดี เหมือนกับการเผยแพร่แนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองที่เหมือนกันให้คนทั่วไปได้รับทราบ แนวคิดหรือนโยบายที่เขากำลังร่วมรณรงค์นั้นเป็นสิ่งที่ดีที่อยากจะเผยแพร่ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองการเช่นนี้หากมองในแง่บวกนับว่าเป็นการตื่นตัวทางการเมืองอย่างหนึ่ง หรือมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้อับหรือรับทราบถึง การบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลในขณะนั้น

4. การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และการออกเสียงประชามติร่างกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ประชาชนจึงตระหนักในสิทธิที่ตนเองมีอยู่และใช้สิทธิผ่านการเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการตื่นตัวทางการเมืองอย่างหนึ่งที่ประชาชนต้องการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5. การปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในสังคมประชาธิปไตย หัวใจสำคัญคือการเปลี่ยนหรือปลูกฝังทัศนคติให้ประชาชนเห็นว่าตนเป็นพลเมือง ถือเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของสังคม ตระหนักในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค สนใจปัญหาของบ้านเมือง เพราะถ้าประชาชนไม่รู้เรื่อง ไม่มีข้อมูลหรือข้อเท็จจริง การตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเพื่อประโยชน์ส่วนรวมคงเกิดได้ยาก การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของอารมณ์และความรู้สึกเป็นสำคัญ การชักจูงให้เชื่อทางใดทางหนึ่งเกิดได้ง่าย อีกทั้งประชาชนยังต้องมีความกระตือรือร้นในกิจการส่วนรวม สนใจรวมกลุ่มและร่วมมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ส่งผลให้เกิดประชาสังคม ยินดีอาสาสมัครทำงานเพื่อบ้านเพื่อเมือง โดยไม่จำเป็นต้องรอส่วนราชการ โดยเฉพาะในประเด็นที่แก้ไขได้ด้วยตนเองและกลุ่มในชุมชน รวมทั้งเข้าติดตามและตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการ

ข้อเสนอแนะ

หัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย คือระบอบที่จัดความสัมพันธ์ทางอำนาจโดยที่ประชาชนมีอำนาจมาก เมื่อเทียบกับระบอบอื่น ๆ ระบอบประชาธิปไตยให้อำนาจประชาชนมาก นอกจากนั้นประชาชนยังมีความเท่าเทียมกัน นั่นคือเน้นความเสมอภาค ส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยแตกต่างจากรบอบอื่น ๆ การส่งเสริมให้เยาวชนมี

การตื่นตัวทางการเมืองถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากการปฏิรูปพื้นฐาน ความรักชาติ ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรเน้นความสำคัญ โดยการปลูกฝังกล่อมเกลาให้เยาวชนตระหนักรู้และมีความเข้าใจถึงความสำคัญของประชาธิปไตยที่จับต้องได้ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวัน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน วิธีการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยจะยึดหลักความเสมอภาค เสรีภาพ ภารดรภาพ และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยใช้เหตุผลในการตัดสินใจหรือข้อขัดแย้งระหว่างกัน รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีสติสัมปชัญญะปราศจากอคติ และสนใจกิจการบ้านเมืองและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกัน เป้าหมายของประชาธิปไตยอยู่ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาการอยู่ร่วมกัน พลเมืองที่มีการศึกษาและตื่นตัวถือเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

References

- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224.
- Changrien, P., Deewattanakul, P., Prachayapruit, T., & Bungchan, N. (2020). Relationships, forms of trust and political participation in the democracy of Thai society. *Rajapark Journal*, 14(35), 261–274.
- Dhiravegin, L. (2006). *The Development of Democratic Political Self*. Retrieved February 18, 2021, from <https://mgronline.com/daily/detail/9490000020980>
- Dhiravegin, L. (2009). *Thai Politics and Democracy*. Bangkok: Mr. Copy Printing.
- Dhiravegin, L. (2015). *Thai political reform: exit or stalemate*. Bangkok: Prachatai Press.
- Hansen, S. B. (1975). Participation, political structure, and concurrence. *American Political Science Review*, 69(4), 1181–1199.
- Huntington, S. P. (1971). The Change to Change: Modernization, Development, and Politics. *Comparative Politics*, 3(3), 283–322.
- Kanapon, R., Kenaphom, S., & Yupas, Y. (2017). Innovative of Building Local Administrative Partnerships in Mekhong Strategic Province of the Northeastern. *Local Administration Journal*, 10(3), 52–76.
- Khantikul, P. (2010). *A Political Participation Model of the People in Dusit District, Bangkok* (Research Report). Bangkok: Suan Sunandha Rajabhat University.
- Promkerd, P. (2020). *Power of students: and guiding society*. Retrieved November 19, 2020, from <https://www.nationtv.tv/main/content/378791767>

- Sengphairogh, W. (2012). *Political Consciousness and the Development of Democratic Political Culture among the Youths in Education Institutes in Bangkok during B.E. 2549-2554*. Doctor of Philosophy Program in Political Communication. Political Communication College, Krirk University.
- Srimahawaro, W. (2011). Thai politics, system or people: cultural development and political participation of the people. *Journal of King Prajadhipok's Institute*, 9(3), 63.
- Tejapira, K. (2015). *Thai constitution and looking forward*. Bangkok: Thammasat University Press.
- ThaiPublica. (2014). *Supreme council peeling: empowering game, inspection and benefit*. Retrieved July 5, 2020, from <https://thaipublica.org/2014/04/inside-thai-parliament-3/>
- Thammayarit, T., & Bodeerat, C. (2018). Political Awareness Situation of Residents in Udon Thani Municipality. *Local Administration Journal*, 11(2), 55-71.
- Wijitwatchararak, K. (2020). The Political Alertness of New Generation in Thailand. *Journal of Yanasangvorn Research Institute*, 11(1). 91-103.